

אובידוקסים (טוקסוגונין)

Obidoxime (toxogonin)

פרופ' יורם פינקלשטיין

מילות מפתח: אובידוקסים, טוקסוגונין, זרחנים אורגניים, הרעלה, חומרי לחימה כימיים, אנטידוט,

פרתיון, קוטלי חרקים, אטרופין

Key words: Obidoxime, Toxogonin, Organophosphates, Poisoning, Chemical warfare agents, Antidote, Parathion, Pesticides, Atropine

בישראל ובאירופה מקובלת התרופה הנוגדת אובידוקסים כלוריד* (Obidoxime chloride – טוקסוגונין* בשמה המסחרי), כתרופה העיקרית לטיפול בהרעלה חדה שלאחר חשיפה לזרחנים אורגניים* חקלאיים (כגון פרתיון)*, או הקשורים במעשי איבה (המכונים "גאזי עצבים"). התרופה היא סגולית (ספציפית) לטיפול בהרעלה זאת. ההרעלה עלולה לגרום, בין השאר, להפרעה גוברת והולכת בנשימה, עקב שיתוק שרירי הנשימה ועקב הפרשות מרובות לתוך דרכי הנשימה. במקביל לכך הכרתו של הניפגע מתערפלת, עד לשקיעתו בתירדמת (Coma)*. תרופה זאת נמנית עם קבוצת האוקסימים*, תרופות המשפעות מחדש את האנזים (המעוכב) אצטילכולין-אסטרזה*. התרופה אובידוקסים מכילה שני אתרים פעילים ונחשבת כמשפעת יעילה. אובידוקסים גורמת לחידוש הפעילות של האנזים אצטילכולין-אסטרזה* והפעילות העצבית במערכת הכולינרגית*, מערכת ביוכימית מרכזית במוח האדם.

הטיפול בתרופת אובידוקסים מוגבל למינון של 4 מ"ג/ק"ג אחת לארבע שעות, אצל ניפגעים שנשימתם עצמונית. הגבלת המינון נובעת מהשפעות-הלוואי הכולינרגיות* הקלות של התרופה, שבעטיין עלול להיגרם כשל נשימתי אצל ניפגעים שאינם מונשמים עדיין. לניפגעים מונשמים ניתן אובידוקסים במינון כפול: 8 מ"ג/ק"ג אחת לארבע שעות. במיקרים אלו יש להזריק כל מנה לתוך הווריד במשך 20 דקות לפחות, לשוב ולהזריק את התרופה עד לשובו של החולה להכרה.

מישלב התרופות אובידוקסים ואטרופין* יעיל ובעל השפעה סינרגטית* ברורה. אטרופין (Atropine), הפועל במערכת העצבים הכולינרגית ההיקפית, מקל על תסמיני ההרעלה ומשלים את פעילות התרופה אובידוקסים, הפועלת במערכת העצבים המרכזית. לפיכך, הטיפול התרופתי המקובל בהרעלה חדה של זרחנים אורגניים כולל מישלב של שתי התרופות. הטיפול בתרופות, כמתואר, משלים את הטיפול התומך ואת הסיוע לנשימה, הניתנים במסגרת טיפול נמרץ במיקרי הרעלה חדה.

המינון המומלץ לילדים ולילודים אינו שונה מהמינון המומלץ למבוגרים, שכן התרופה אובידוקסים נוגדת הרעל עצמו (אנטידוטית). אין מידע באשר למעבר התרופה באמצעות חלב-אם. פורסמה פרשה יחידה של חולה, אישה הרה (בחודש החמישי) שטופלה באובידוקסים לאחר שהורעלה מזרחנים אורגניים. האישה ילדה תינוק בריא והשלייה נמצאה תקינה. התפתחותו של היילוד לאחר-מכן הייתה תקינה, הן מבחינה פסיכומוטורית והן מבחינה גופנית ופיסיולוגית.

פרופ' יורם פינקלשטיין